

3. MÍSTO, TOMÁŠ URBÁNEK, 18 LET, PRAHA

DUŠE NÁRODA ANEB “IT’S UP TO YOU!”

Jsem studentem třetího ročníku na střední škole v Praze. Politologii už jsme v rámci základů společenských věd probrali, nyní máme právo. V dějepise jsme se dostali k době stáhnutí železné opony a do konce ročníku probereme celou druhou polovinu dvacátého století. Tím se pro mnohé z nás, kteří odejdou na vysokou školu s přírodovědným zaměřením, definitivně uzavře kapitola školního vzdělání o historii a chodu našeho státu - státu České republiky.

Mnozí, kteří zažili školní léta ještě za doby totality, říknou, že víme o mnoho víc, než mohli vědět oni. Že máme paletu možností, o kterých se jim nemohlo ani snít. Že můžeme volně cestovat a svůj názor vyjadřovat veřejně bez toho aniž bychom se museli bát důsledků takového počínání. Máme svobodu, po které oni mohli jenom dlouhá léta toužit. Za to jim děkujeme! Říkám to upřímně a s plnou pokorou. Mluvím teď i za mnohé z mé školy, protože i oni si tuto věc velmi dobře uvědomují. Většina mladých si uvědomuje skutečnost, že to, v jakých podmínkách žijeme, je dar splacený několika desítkami let nedávné historie. A vsadím se, že i my budeme svým dětem říkat, že příležitosti, jaké oni jednou budou mít, jsou štěstím, jaké naši rodiče neměli. Sametová revoluce pohnula duší národa. Doslova to byla resuscitace celé země. Žijeme v demokratické zemi s dlouhou historií a jako národ můžeme být hrdí. Pokud si to ovšem nezkážeme.

Chtěl bych se teď dostat k tomu podivnému názvu. Je to na tobě! To je v této době do očí bijící věta. Takže, co tím chtěl básník říci. Během výročních dnů pádu komunismu se mnozí sami sebe ptali proč, co se stalo? Proč to nejde tak, jak si většina národa představovala. Řešení se nakonec našlo. Bylo to vysvětlení, že teď jsme za první polovinou či třetinou přechodu z totalitního státu ke státu demokratickému. Média oznámila, že na tu dobu, kterou si mnozí idylicky představovali, si budeme muset ještě nějaký ten rok počkat. Podle mě tomu tak ale nemusí být. Podle mě to tak ani nemá být. Úkolem občana demokratického státu není čekat, ale jednat. A to je právě klíč k prozření duše národa. Tomáš Halík na stránkách „Inventury demokracie“ velmi trefně poznamenal, že: „Naše demokracie mi připomíná tělo, které sice má důležité orgány (strany, parlament aj.), ale mizerně funguje krevní oběh – veřejná diskuse,

kvalitní kritická média, právní povědomí občanů, zkrátka kultura občanské komunikace.“ To je také ono heslo „It's up to you!“. Je to právní povědomí a konstruktivní diskuze občanů k chodu státu. Mohlo by se to zdát, že je to nový problém. Že bylo potřeba napřed se spálit a až pak se poučit. Není to pravda. Tahle nebezpečná situace je známá velmi, velmi dlouho. Kdo tipuje 40 let, mýlí se. Kdo tipuje 80 let, mýlí se. Kdo tipuje 200 let, mýlí se. Kdo tipuje více jak dva tisíce let, buď opile střílí od boku anebo si uvědomuje bolestnou skutečnost, že má pravdu. Jde o situaci, na kterou poukazoval Platón ve své Ústavě. Totiž, že vláda demokracie je v rukou mudrců a filozofů, jejichž zbraní jsou populistická gesta, kterým hloupý dav nedokáže porozumět. Zbaští kdejakou povrchnost či mýlku a nepouští se do hloubky. Co by tam dělal, že? Ale my přeci nechceme být tupým davem! Komu připadají takové řeči jako povrchní blábolení o myšlenkách demokracie, ať poslyší toto. Jestliže jsi občanem/občankou České republiky, máš mnohá práva k tomu, abys ovlivnil dění v chodu státu. Jestliže si myslíš, že všechna tvá odpovědnost začíná a končí kroužkováním jmen na volebních lístcích, mýlíš se. Parlament není protiatomový kryt, není pevnost, ve které si poslanci a senátoři odhlasovávají něco, na čem se nemůžeš podílet. Tak například několik studentů, kteří utvořili seskupení „Inventura demokracie“, dokázali prosadit své požadavky, z nichž se a staly reálné návrhy zákonů. Ano, nebyly přijaty. Proč? Protože v tu chvíli veřejnost pružně nezareagovala a nevytvořila tlak na jejich schválení. Protože občané se o věci vlastní politiky nechtějí zajímat. Protože se přejídají informacemi o záhadných výbojích elektřiny kdesi, o celebritách či o zvířátkách. Mnohým stačí několik titulků z novin a dvě minuty z televizních zpráv na to, aby alibisticky prohlásili, že já jsem zodpovědný volič, já mám přehled. Přitom se však nezajímají o důležitá rozhodnutí, kde se točí miliardy z jejich daní. Ano, možná to opravdu není až tolik poutavé, ale má to přímý dopad na nás. Mnozí lidé, kteří jsou ochotni dát hlas stranám, které dál a dál rozdávají miliardy do neprůhledných lobbingských zakázek, tak naznačují svým dětem, vždyť ono to nějak dopadne. Vy jste ta mladá generace, vy už si s tím nějak poradíte. Ve skutečnosti, ale říkají: My to nějak dojedeme a po nás přijde potopa. Jenomže to už nebude jen trocha vody navíc. To může být taky docela slušné tsunami.

A tím se vracím na začátek. Proč jsem složitě vysvětloval, kdo jsem a co studuju. Je to to hlavní, co bych touhle prací chtěl říct. Je mi 18 a tudíž mohu volit. Koho už tuším a vím také, proč to tak udělám. Jenže pak jsou tu mnozí mé generace, kterých jsem se ptal. Ne snad proto, abych vyzvídal, jak kdo smýšlí, ale zajímalo mě hlavně na základě jakých argumentů se rozhodují pro svého kandidáta. Pominu-li ty, kteří již při otázce „Proč?“ ztrácejí slova,

dostanu se až k lidem, jež jsou mi schopni alespoň trochu odpovědět. No protože ta druhá strana měla tu a tu aféru. Nebo protože navrhuje tyhle přídavky. Nebo se snaží odsunout státní maturity, bojovali proti Lisabonské smlouvě, chtějí zrušit/udržet poplatky. Při další otázce už ztrácí dech skoro všichni. „Znáš jejich program? Sleduješ dlouhodobě, co říkají a jak plní své předvolební sliby?“. Většina utíká. Neví, nezná. A ruku na srdce, kdo z vás četl celý předvolební program vaší strany? Jen málokdo, že? Podobné to bylo i s Lisabonskou smlouvou. Objevilo se mnoho jejích odpůrců. Tolik odborníků se najednou našlo na internetu. Ale četli oni celou tu listinu? Věděli její odpůrci, proč ji shodit ze stolu? A její příznivci, jaké možnosti nám přináší? Ne. Věřte, že drtivá většina nevěděla. A bylo by velmi zajímavé se ptát i vlastních poslanců. Věděli, co v té listině stojí nebo hlasovali podle toho, jak jim velký šéf, jejich „Velký bratr“, řekl? Můžeme takto čekat třicet let, čtyřicet let nebo i sto let, ale pokud nebudeme si schopni připustit, že je potřeba se o politiku aktivně zajímat, budeme naříkat, že k přerodu z totalitního na demokratický stát je potřeba ještě několik let. Je potřeba zapojit vlastní iniciativu hned teď. To je to hlavní. Ukázalo se, že veřejná diskuze a obranyschopnost se automaticky nenastartuje. Během let totality se taková věc veřejně potlačovala, viz Charta 77, jako příklad za všechny. Nyní rodiče vychovávají své děti. Vštěpují jim mnohá pravidla morálky a etiky, ale nedokážou jim poskytnout jakousi etiku politiky. Pouze říkají, že za jejich mládí nemohli nic. Často mladí lidé slyší, že to by oni nepochopili, jak to vypadalo za doby totality. Když ovšem říkáte, že nemůžeme pochopit minulost, jak máme pochopit přítomnost. Jak se máme zorientovat v nynějším světě?

Jako národ bychom mohli být hrdí. Duše našeho národa mnohdy ukázala svůj charakter a nebála se postavit proti většině. Naše země zažila vzestupy i pády impérií. Dokázala velké věci, protože je chtěla dokázat. Nebála se říct svůj názor, ale také nezapomněla naslouchat druhým a v případě potřeby jim podat pomocnou ruku. Český národ už po desetiletí spojuje mnoho spojeneckých svazků. Někdy máme tendenci být k nim skeptičtí. Nedůvěřovat jim. V takových chvílích jsme ochotni věřit kritikám siláků, kteří se ani nesnaží navázat dialog, ale za každou cenu si chtějí prosadit svou. Někdy takové obavy mohou být opravdu odůvodněné, ale nesmíme podlehnout pohodlným rozhodnutím, která nás mohou v budoucnosti zdiskreditovat nebo v očích jiných států zesměšnit. Jako národ dokážeme velké věci, budeme-li je chtít dokázat. Můžeme být jako národ hrdí, pokud budeme odpovědně přistupovat k politické situaci. Pokud budeme vzájemně solidární i v případech, kdy se nám to třeba zrovna nehodí. Lidská práva a slušnost nejsou jen hudbou, která na první poslech hezky zní. Ale zároveň je to hudba, která nese hlubokou vnitřní smyslnost. Nemůžeme kázat vodu a pít

víno. Nesmíme se nechat ovlivňovat předsudky vůči lidem jiné pleti či jiného vyznání. Většina našich předsudků plyne z neznalosti a z neochoty se něco nového dozvědět. Ale to se změní, protože se to musí změnit. Dokážeme-li se ztotožnit s myšlenkou, že politické dění u nás je opravdu v našich rukou, že po dlouhé minulosti se můžeme opravdu narovnat a používat nástroje demokratické společnosti, tak aby vedly k aktivní politické diskuzi, pak budeme opět národem, který si zaslouží respektu a který plně dokázal uchopit myšlenku demokracie. A je to jen na nás!